

Cultuurhistorische Bibliografie 2010 betreffende de gemeente Kampen

door Theo van Mierlo

Jaarlijks verschijnen er artikelen en boekwerken over kunst, cultuur en historie met betrekking tot de gemeente Kampen. Sinds enkele jaren neemt de *Kamper Almanak* steeds een overzicht op van de in het afgelopen jaar verschenen publicaties.

Belangrijkste uitgangspunt bij de samenstelling van de bibliografie is dat het onderwerp van een artikel of publicatie cultuurhistorisch van aard dient te zijn. Ook zal Kampen, ongeacht of het de stad, de kernen of het buitengebied betreft, substantieel aan bod dienen te komen, wil de betreffende publicatie opgenomen worden.

Er is voor gekozen om romans en gedichtenbundels van Kamper auteurs, waarvan de inhoud geen directe relatie heeft met Kampen, niet op te nemen in deze bibliografie.

In het geval van krantenartikelen worden bovengenoemde criteria zeer strikt gehanteerd. In principe worden geen krantenartikelen opgenomen (immers, de lokale en regionale bladen staan vol met bijdragen die aan bovenstaande criteria voldoen). Uitzondering wordt gemaakt wanneer het een substantieel bericht in een landelijk dagblad betreft dat cultuurhistorisch van aard is.

Voor de leesbaarheid van de bibliografie zijn publicaties die seriematig of als reeks verschijnen, artikelen die frequent in periodieken voorkomen en bundels en tijdschriften met alleen bijdragen over Kampen in een afzonderlijke rubriek ondergebracht.

Mochten in het overzicht publicaties ontbreken die voldoen aan bovengenoemde criteria en die verschenen zijn in 2010, dan horen de samensteller en de redactie van de *Kamper Almanak* dit graag. Vóór 2010 verschenen publicaties, die in de bibliografie van het betreffende jaar (nog) niet opgenomen waren, zijn alsnog in de bibliografie van 2010 opgenomen. De meeste van de opgenomen publicaties zijn te raadplegen bij het Gemeentearchief Kampen en/of het Frans Walkate Archief.

NB: zie ook het Overzicht Cultuurhistorische Onderzoeken 2010 van Henk van der Werf en het Jaaroverzicht Archeologische Monumentenzorg 2010 van Alexander Jager elders in deze Kamper Almanak voor verschenen rapporten op deze terreinen.

Boeken en artikelen

- Bouwman, W., *Het Gereformeerden boek*. (Zwolle 2009, Waanders; ISBN 978-9040085239) 384 blz.

In dit deel van de serie 'Het Boek' van Waanders, waarin aan de hand van 350 foto's een historisch overzicht van een bepaald thema wordt gegeven, neemt Kampen uiteraard een royale plaats in, van juffrouw Hendriks tot Klaas Schilder, en van de eerste Hogeschool tot de Hogeschooldag.

- Broers, H., *Blauw Haar. Het mirakel van academiestad Kampen* (Kampen/Scherpenzeel 2010, B&V Media; ISBN 9789078430025) 370 blz.

Vooral gebaseerd op talrijke interviews met betrokkenen uit de academiwereld, wordt in het als een roman lezende boek een boeiend beeld gegeven van ruim 25 jaar Kampen academiestad.

- Dooren, B., 'De ondeugd in de kwartierstaat'. *Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse genealogische vereniging*, 65, nr. 8/9 (aug./sept. 2010) 305-309

De bijdrage geeft een aantal Kamper voorbeelden van 'ondeugd' in genealogische zin ('ontijdige bijslaap', buiten- en voorechtelijke kinderen, echtscheiding), voorkomend in de kwartierstaat van de auteur.

- Doorgeest, K., *1910-2010. Een eeuw vakmanschap. G.A. Kroes en Zonen Bootbouwers B.V.* (Kampen 2010, eigen uitgave Kroes Beheer BV) 101 blz.

Het prachtig geïllustreerde boekje bevat naast een historisch overzicht van de scheepswerf en de familie Kroes, onder meer persoonlijke herinneringen van familieleden en van Bernard van Liemt, een volledig overzicht van gebouwde schepen en een selectie van ontwerpen uit het omvangrijke oeuvre van Gait Kroes.

- Etmans, M.D., *Van Kampen en Zwolle tot Groningen en Maastricht. De Joodse bevolking van Kampen en Zwolle van 1750 tot in de 20e eeuw, gerangschikt in familieverbanden, met aanvullende genealogische gegevens van voorouders en*

nazaten uit heel Nederland (Ferwert 2010, uitgave in eigen beheer) 2 dln, 1586 blz.

Het kloeke naslagwerk, waarvan de inhoud volledig wordt beschreven in de ondertitel, is een vervolg en uitbreiding van *Blijvers en Passanten* van de hand van dezelfde auteur, in 1997 verschenen en handelend over de Joodse bevolking van Kampen van 1750 tot en met 1880. Met deze nieuwe uitgave, die behalve Kampen nu ook Zwolle behelst en de periode tot en met de Tweede Wereldoorlog bestrijkt, is het namenbestand uitgebreid van 3000 naar ruim 36.000 personen.

- Gaalen, P. van, *Beleef de IJssel. De mooiste rivier van Nederland* (Zutphen 2010, Walburg Pers; ISBN 9789057306594) 128 blz.

Het boek met fotowerk van de fotograaf Paul van Gaalen kan gezien worden als een ode aan de IJssel. Uiteraard komt ook de IJssel binnen de Kamper gemeentegrenzen ruimschoots aan bod.

- Harinck, G., H. Paul en B. Wallet (red.), *Het gereformeerde geheugen. Protestantse herinneringsculturen in Nederland, 1850-2000.* (Amsterdam 2009, Bert Bakker; ISBN 9789035133501) 648 blz.

Het mag al vanzelfsprekend zijn, dat in deze bundel, waarin onderzocht wordt hoe gereformeerde protestanten in Nederland zich hun verleden herinnerden, Kampen in meerdere artikelen een belangrijke rol speelt.

Dit geldt in het bijzonder voor de bijdragen van:

G. Harinck, 'Herman Bavinck', 433-441

G.J. Schutte, 'Afscheiding', 493-504

G. Harinck, 'Vrijmaking', 519-529

- Heerde-Keulen, S. van, *Citroentje met suiker. Gedichtenbundel* (Alkmaar/Kampen 2010, Eigen Boek; ISBN 9789461290380) 173 blz.

In deze gedichtenbundel van de van origine Kamperse, heeft een aantal van de ruim honderd gedichten Kampen als onderwerp of inspiratiebron. Dit geldt in het bijzonder voor het tiental geschreven in de Kamper streektaal.

- Horst, H. van der en G. Westerink, *Tekenend voor Kampen. De gemeente Kampen in een reeks van vijftig prenten* (Kampen 2010, IJsselacademie; ISBN 9789066972087) 127 blz.

De bijzondere en in verschillende technieken door Hans van der Horst vervaardigde tekeningen van vijftig soms voor de hand liggende, maar soms

ook verrassende locaties binnen de Kamper gemeentegrenzen, zijn van een bijschrift voorzien door Geraart Westerink. Deze laatste tekende ook voor de inleiding, waarin naast de persoon Van der Horst en zijn werk, ook de betekenis van topografische tekeningen wordt belicht.

- Hoven, H.W. van den, *Het woonhuis van Mr. Berendt Avercamp, apotheker, en bijgevolg diens zoon Hendrik, onze fameuze kunstschilder alias de 'Stomme van Campen'* (Kampen 2010, uitgave in eigen beheer) 29 blz.

In de uitgave beredeneert de auteur dat de familie Avercamp woonde en apotheek hield op het huidige adres Oudestraat 110.

- *Kampen in de IJsseldelta. Lijnenspel in de monding van West-Europa* (Kampen 2010, uitgave gemeente Kampen) 34 blz.

De gelikte brochure, geschreven door Michiel Satink, is opgesteld in het kader van de (uiteindelijk vergeefse) pogingen het IJsselfront en de IJsseldelta geplaatst te krijgen op de voorlopige lijst van de Werelderfgoedlijst.

- *Kamper Canon 2010* (Kampen 2010, Stichting Kamper Canon, i.s.m. Frans Walkate Archief) 224 blz.

Met 50 vensters, geschreven door 24 auteurs heeft ook de gemeente Kampen zijn canon, die als een duouitgave verscheen in één cassette met de *Kamper Almanak 2010*.

- Kranendonk, W.B., *Wakend aan Zijn poorten. De geschiedenis van de Gereformeerde Gemeente Kampen* (Kampen 2010, in eigen beheer uitgegeven door Kerkenraad Gereformeerde Gemeente) 734 blz.

Het kloeke boek geeft een interessant beeld van 175 jaar afscheiding en de positie van de Gereformeerde Gemeente daarin. Vooral de talrijke, soms verrassende illustraties, maar ook de tientallen kadertekstjes met bijzondere verhalen, anekdotes, biografische minischetsen, opvallende zaken en dergelijke maken dat ook buitenstaanders veel plezier kunnen beleven aan dit werk.

- Meulen, H.J. van der, *Genealogische aantekeningen van enkele Kamper families (Ten Hove, Van der Meulen, Plender en Voslambert)* (Westerbork 2008, uitgave in eigen beheer) 81 blz.

Nadat in 1993 van de hand van de auteur de genealogie van één van zijn vier grootvaders (de familie Van der Meulen) verscheen, geeft de huidige

uitgave een genealogisch overzicht van zijn drie andere grootouders. Het bevat tevens een hoofdstuk met correcties en aanvullingen op de uitgave uit 1993.

- Meyere, J. de, *Het grafmonument van Reinoud III van Brederode in de Grote Kerk te Vianen. Een meesterwerk van de Utrechtse beeldhouwer Colyn de Nole.* (Utrecht 2010, Matrijs; ISBN 9789053454121) 192 blz.

In dit boek komt naast ruimschootse aandacht aan de maker van de schouw in de Kamper Schepenzaal, Colijn de Nole, ook de schouw zelf in woord en beeld uitvoerig aan bod.

- Nagge, W, *Weghwysers door de Provincie van Overijssel. Naar de oorspronkelijke uitgave (Deventer 1724). Een toeristische reisgids in beeld en tekst uit de 18de eeuw. Opnieuw uitgegeven, ingeleid en toegelicht door Clemens Hogenstijn* (Deventer 2010, Stadsarchief en Atheneumbibliotheek; ISBN 9789080989672) 63 blz.

De uitgave bevat niet alleen tekst en kaarten van de *Weghwysers*, waarin ook een beschrijving van Kampen is opgenomen, maar geeft ook uitgebreide informatie over de achtergronden van Wilhelm Nagge en zijn werk.

- Poeder, J. en M. Plaat, samenstelling en red., *Kamper schilder. Portret van kunstenaar Henk Poeder (1897-1958)* (Delft 2010, Uitgeverij Plaat & Poeder; ISBN 9789081585316) 136 blz.

Het boek bevat vooral tientallen fraai afgebeelde schilderijen, tekeningen, studies, boekillustraties en andere werken van de vanaf 1929 in Kampen woonachtige kunstenaar, naast herinneringen aan en een korte biografie van Poeder.

- Riesebos, B., *Het geheim van pater Brugman.* ([Oosterbeek] 2010, Kontrast; ISBN 9789090834050) 192 blz.

Deze historische roman rond de in de 15de eeuw levende franciscaanse pater Brugman, speelt zich af in de IJsselstreek en vooral in en rond Kampen.

- Roukema, R., red., *Herman Ridderbos (1909-2007) herdacht* (Kampen 2010, Kok; ISBN 9789043519007) 95 blz.

In een zevental bijdragen wordt in deze bundel een beeld gegeven van het leven en werk van de in 2007 overleden theoloog Ridderbos, in zijn werkend leven hoogleraar aan en rector van de Theologische Hogeschool Kampen.

- Schilder, K., *Aan de kaak gesteld en verbannen. Rechtszaken in Kampen 1604-1689* (Kampen 2010, uitgave in eigen beheer) 86 blz.

De bewerking, in regestvorm, van het Liber Causarum (boek van rechtzaken) in het Rechterlijk Archief van Kampen (inv.nr. 3), over de jaren 1604-1689 geeft een verrassende inkijk in de misdrijven en de daarvoor afgegeven straffen in het 17de eeuwse Kampen.

- Schilder, K., 'Om de betaling van wijn en bier'. *MijnStadMijnDorp. Historisch tijdschrift Overijssel*, 1 nr. 2 (mei-juni 2010) 28-29.

Centraal in de korte bijdrage staat een door de schout van IJsselmuiden in 1598 uitgesproken vonnis betreffende een schuld van Mr. Steven Pigge (Kampen 1520-Xanten 1604) bij Dirk Hendriksz Snel, de waard van de Witte Arend te Kampen.

- Visscher, Q., 'Kampen draait westwaarts. Eind 2012 spoort een forens in 51 minuten van Kampen naar Amsterdam. Dankzij de Hanzelijn is de middeleeuwse handelsstad aan de IJssel plots geen uithoek meer'. *Trouw*, zaterdag 23 oktober 2010, 26-27.

Het royale artikel geeft een beeld hoe de stad Kampen met een rijk verleden, zich met de komst van Hanzelijn duidelijk op de toekomst richt.

- Vliet, L. van, 'Kamper relaties met Drenthe in de 17de eeuw - 2'. *Klenckerheugte. Tijdschrift van de Historische vereniging Klenckerheugte*, jg. 10 nr. 1, feb. 2010, 11-18.

Het artikel verscheen eerder in *Kamper Almanak* 2009.

Periodieken en series

- Achter, P., 'Arfnummer ... Wie is det?'; serie artikelen over de geschiedenis van erven op het Kampereiland. In: *Erfnummer. Kwartaaluitgave Stichting Kampereiland*.
 - 'Arfnummer 86, Wie is det?'. *Erfnummer* nr. 86 (jan. 2010)
 - 'Arfnummer 87, Wie is det?'. *Erfnummer* nr. 87 (apr. 2010)
 - 'Arfnummer 88, Wie is det?'. *Erfnummer* nr. 88 (juli. 2010)
 - 'Arfnummer 89, Wie is det?'. *Erfnummer* nr. 89 (okt. 2010)

- Alink, A.: in 2010 van haar hand verschenen in de serie ‘Kamper genealogische en historische bronnen’ (eigen uitgave i.s.m. het Gemeente-archief Kampen):
 - Nr. 30 DD; *Recognitien 1786-1796. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv.nr. 104*; 249 blz.
 - Nr. 30 EE; *Recognitien 1797-1811. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv.nr. 105*; 355 blz.

De bewerking van de recognitien (akten waarin gerechtelijk een erkenning van een persoon of zaak in een bepaalde kwaliteit wordt vastgelegd) geeft per akte het onderwerp, het betreffende onroerende goed, de comparanten, een samenvatting van de inhoud en eventuele bijzonderheden. De delen bevatten eveneens een persoonsnamenregister. De bewerking is tevens digitaal toegankelijk via <http://www.kampennotarieel.nl>

- *Historisch Tijdschrift voor de IJsseldelta* (uitgave van de Historische Vereniging voor de IJsseldelta Jan van Arkel)
 - Jaargang 35 nr. 1, juni 2010:
 - E. Hupkes, ‘De Duitse bezetting van Kampen’, 2-10
 - J. van Gelderen, ‘Ontmoeting met Avercamp. Een verslag’, 11-22
 - J. van Gelderen, ‘Bij de dood van Aalt Selles (1925-2010)’, 23-24
 - Jaargang 35 nr. 2, december 2010:
 - G.J. Casius, ‘Jaap van Zuijlen. Geboren te Kampen en op 10 mei 1940 geneuveld boven Wassenaar’, 4-7 (Van Zuijlen was vliegenier op een Fokker DXX-jager en werd door afweervuur van twee Duitse Heinkels getroffen)
 - J. van Gelderen, ‘Bram van Ploeg (1908-1944)’, 8-10 (Abraham van Ploeg was een Rotterdamse jood die op 13 november 1944 aan de IJsselkade is doodgeschoten)
 - J. van Gelderen, ‘Geschiedenis Gereformeerde Gemeente’, 11-14 (recensie)
 - J. Prins, “‘Kampen is gebleven, wij waren het decor’”, 15-17 (recensie)
 - A. Westendorp, ‘Dorpsweg en Nieuwe Weg: cultureel erfgoed?’, 18-24
 - ‘Land & Water’. Een lezing van Jan van de Wetering, 25-30
- Hoven, H.W. van den; in zijn serie ‘Oog voor / Kijk op’ verscheen in 2010 het volgende deel (eigen uitgave):
 - *Opkomst, bloei en teloorgang van ons postkantoor*, 316 blz.

De uitgave geeft een bundeling van talrijke facetten van de postvoorziening in Kampen in de 19de en 20ste eeuw.

- Hulzen, J. van: in 2009/2010 van zijn hand verschenen in de serie 'Kamper genealogische en historische bronnen' (eigen uitgave i.s.m. het Gemeentearchief Kampen):
 - Nr. 26P: *De Apostillen der stad Campen en haar Jurisdictie. Bewerking van inv.nr. 206 van het Oud Archief (Apostillen 1754-1769)* (Kampen 2010) 216 blz.
 - Nr. 26Q: *De Apostillen der stad Campen en haar Jurisdictie. Bewerking van inv.nr. 207 van het Oud Archief (Apostillen 1769-1779)* (Kampen 2009) 227 blz.

De uitgaven geven een transcriptie van genoemde registers, waarin bij het stadsbestuur ingediende rekesten (verzoek- en bezwaarschriften) zijn opgenomen, voorzien van een apostille, een kanttekening met toelichting betreffende het antwoord van het stadsbestuur. De uitgaven zijn voorzien van indexen op persoonsnamen en op plaats- en zaaknamen, alsmede een verklarende woorden- en termenlijst.

- *Kamper Almanak 2010. Cultuurhistorisch jaarboek* (Kampen 2010; uitgave Frans Walkate Archief) 224 blz.

Deze uitgave van het Frans Walkate Archief te Kampen, bevat onder meer de volgende bijdragen:

Diversen:

- G. Westerink, 'Correspondentie van architect P.J.H. Cuypers over de restauratie van het Oude Raadhuis te Kampen', 10-13
- A. Troost, 'Pentekeningen van Frans Boers', 16-18
- R. van Mierlo, '17 april 2010: Kampen 65 jaar bevrijd!', 20-22
- C. de Goeij, 'De Kamper canon: dit is het begin...', 25-32
- D. Stomphorst, K. van 't Oever, 'Ruimte voor vogels in de IJsseldelta. Natuurcompensatiegebied Noorderrandweg - een paradijsje voor vogels', 35-42
- J. van Gelderen, 'Tijmen (Tiem) Evink (Wilsum, 18 januari 1919 - Kampen, 5 september 2009)', 119-123
- Th. van Mierlo, 'Aalt Selles (Kampen, 26 april 1925 - Lelystad, 19 maart 2010)', 124-129
- A. Jager, 'Archeologische monumentenzorg 2009', 131-136
- H. van der Werf, 'Overzicht cultuurhistorische onderzoeken', 137-141
- C. de Goeij, 'Een bi-zon-der jaar', 142-145
- I. Gunnink, 'Kamper Kroniek 2009', 169-224

Historische bijdragen:

- L. van Vliet, 'De kapel van het St. Geertruidengasthuis', 45-50
- J. Kummer, "'Kampen: het onsterfelijke". De correspondentie tussen Ida

Gerhardt en Gait Berk', 51-84

- J. van Gelderen, “...tot de volgende Kamper klap!”. De toneelspeler Henk van Ulsen en de stad Kampen (Kampen, 8 mei 1927 - Bussum, 28 augustus 2009)', 85-116.
- Schilder, K.; in 2010 van zijn hand verschenen in de serie 'Kamper genealogische en historische bronnen' (eigen uitgave i.s.m. het Gemeente-archief Kampen)
- Nr. 20D: *Testamenten 1627-1634. Bewerking van inventarisnummer 139 van het Rechterlijk Archief van Kampen*; 65 blz.

In deze uitgave, voorzien van indexen op persoonsnamen en op plaats- en zaaknamen, zijn de in het betreffende register opgenomen testamenten in regestvorm beschreven.

- Nr. 23S: *Getuigenissen en gichten 1685-1623*; 173 blz.

Bewerking, in regestvorm, van inv. nr. 24 van het Rechterlijk Archief Kampen. Hierin zijn voor de rechtbank afgelegde getuigenissen opgenomen, alsmede meldingen ('gichten') van door roedendragers uitgevoerde aanzeggingen in opdracht van de schepenbank of van particulieren. De uitgave is voorzien van indexen op persoonsnamen en op plaats- en zaaknamen.

- Nr. IJ8: *Archief van het schoutambt Ijsselmuiden, inv.nr. 8 (1631-1664)*; 101 blz. Bewerking in regestvorm van het betreffende register, dat akten van vrijwillige en contentieuze zaken bevat uit de periode 1631-1664. Tot het eerst genoemde behoren transportakten, voogdijschapstelling en hypotheekakten, tot de laatste behoren zaken waarin de schout recht moest spreken.